

Людмила Медведюк

ЖИТТЯ КОЛОРИТНЕ, ЖИТТЯ НЕПЕРЕСІЧНЕ ("Gold Poet" – Маргарита Борзаківська)

1955 р.

На сторінках журналу "Слово і Час" ім'я Маргарити Борзаківської було вже репрезентовано. Тоді О.Астаф'єв повідомив, що наша співвітчизниця, родом із с. Лисець (Дунаєвецького району Хмельницької обл.) Маргарита Георгіївна Борзаківська (уроджена Медведюк), у США "давно засяяла яскравою мистецькою зіркою, а тим часом, на жаль, мало хто знає про неї на її "великій батьківщині"¹. Саме на жаль. Бо, проживши більшу частину свого багатогранного життя в українській культурі за межами рідної землі, вона ніколи не забувала, що є її дочкою, і зробила все, аби не зганьбити цього високого імені.

Праця талановитих українських митців-емігрантів воістину подвижницька. Втративши "велику батьківщину", вони й надалі плекали рідне слово, в мистецьких здобутках відкривали західному світові національну самобутність рідної культури. Як справедливо зауважив Г.Костюк, саме скитальське життя змусило багатьох українських емігрантів стати поетами. І їм не під силу було зректися цього призначення – "думати й переживати за всіх"². Отож і маємо сьогодні на чужині понад триста українських письменників – цілу "літературну державу"³, окремі представники якої, на жаль, і досі невідомі або маловідомі тут, у нас в Україні. Наразі доречні слова: "Навіть якщо людина один путній вірш написала, його треба прилучити до духовної скарбниці народу і берегти, бо все це наші спільні надбання" (Р.Доценко). Хочеться вірити, що рано чи пізно повернеться на "велику батьківщину" усе найталановитіше із творчого доробку української літературної діаспори.

Значну роль у розвитку українського красного письменства за океаном завжди відігравала філадельфійська група митців – "ота маленька згуртована діаспорна Україна", яка так зворушила серце О.Гончара після відвідин США 1973 р.⁴. Філадельфія ("місто братньої любові", як часто її називають) стала надійним притулком для когорти непересічних українських майстрів слова. Це – В.Біляїв, В.Гайдарівський, А.Гак, А.Головінська-Максимович, З.Дончук, В.Дорошенко, Г.Журба, О.Керч, Г.Лужницький, Т.Осьмачка, Остап і Марта Тарнавські. Назавжди поселилася тут і Маргарита Борзаківська, яка самовідданою культурницькою працею водночас із усіма іншими земляками-патріотами активно сприяла міжнародному визнанню покинутої батьківщини, робила посильний внесок у художню скарбницю рідного народу.

Майбутня поетеса й акторка Маргарита Георгіївна Борзаківська народилася 29 грудня 1919 р. у м. Гродно (колишня територія Польщі), де її батько Георгій Маркович Медведюк, випускник військової академії, полковник, служив у російській армії. Побоюючись чекістських розправ, Георгій Маркович разом із сім'єю втік у рідне село Лисець, що на Поділлі. Тут Маргарита провела дитячі роки. Початкову сільську школу не відвідувала, за вчительку їй була мати Євгенія Федорівна, досить освічена жінка, яка прищепила доньці любов до знань, смак до художнього слова, української пісні.

Згодом родина проживає у Кам'янці-Подільському, де Маргарита закінчує медичний технікум. Потім – навчання в Київському медінституті, одруження з Ігнатієм Борзаківським, сином священика, який працював в одному з київських

¹ Див.: Ігнатенко М. – Астаф'єв О. Про лірику української еміграції "не ложними вустами" // Слово і Час. – 1999. – № 4-5. – С. 87.

² Костюк Г. Дещо про поезію як творення світу людини // Сучасність. – 1991. – Ч. 4. – С.126.

³ Див.: Астаф'єв О. Образ і знак: Українська емігрантська поезія у структурно-семіотичній перспективі. Монографія. – К., 2000. – С. 6.

⁴ Див.: Рудницький Л. Олесь Гончар і українська діаспора // Слово і Час. – 1999. – № 4-5. – С. 68.

видавництв. 1938 р. його репресовано як такого, що приховав своє соціальне походження, щоб здобути вищу освіту.

А в 1942 р. пережито чергову тяжку втрату: в одній із лікарень Києва фашисти замордували її важко хвору матір, а двадцятитрьохрічну Маргариту вивезли до Німеччини на каторжні роботи аж до 1945 р.

По війні М.Борзаківська не повертається на батьківщину – вона знайшла притулок у Регенсбурзькому таборі для “переміщених осіб” (Німеччина). Майже кожен такий табір мав театральну залу, де збиралися українські емігранти, щоб розвіяти тугу за рідною землею, почувши рідне слово зі сцени. Дівчина вступає у трупу одного з таких театрів під керівництвом М.Кавки й Р.Тимчука.

1958 р.

Ще у шкільні роки, навчаючись у Кам'янець-Подільській семирічці, Маргарита вперше випробувала свої театральні здібності на сцені аматорського гуртка, виконавши роль Наталки Полтавки. Вже в Києві, будучи студенткою медичного інституту, відвідувала курси вокалу. Від батька успадкувала чудовий голос: мала прекрасне сопрано.

Наприкінці 1947 р. у Регенсбург приїздить славетна театральна трупа – відомий “Ансамбль українських акторів” (АУА), очолюваний корифеєм українського драматичного мистецтва В.Блавацьким. П'ятьох найобдарованіших аматорів із місцевого табірної театру, серед них і Маргариту, запрошено до цього драматичного ансамблю. Саме В.Блавацький закликав до боротьби з емігрантською театральною халтурою, виступав за високомистецький та ідейний український театр. Отож, із його ініціативи в 1946 р. створено Об'єднання Митців Української Сцени (ОМУС), членом якого згодом стала й М.Борзаківська. Належати до цієї організації було надзвичайно почесно. Адже, як стверджував її засновник, “людина з виказкою ОМУС – це беззастережно професійний працівник театру”⁵.

2 червня 1949 р. АУА в повному акторському складі прибув до Філадельфії (США), а вже 30 вересня відбулася прем'єра вистави “Батурин” за п'єсою Б.Лепкого.

Після смерті В.Блавацького в січні 1953 р. акторську трупу очолив В.Шашаровський, професійний актор і режисер АУА, а також засновник нового театру – “Театр у П'ятницю” (ТУП). Він зосередився разом із колегою режисером Б.Паздрієм здебільшого на постановці українських побутових п'єс, що користувалися неабиякою популярністю серед емігрантської публіки. Чи не найулюбленішою стала оперета-бенефіс режисера Б.Паздрія “Наталка Полтавка”, яка неодноразово ставилася у Філадельфії та Нью-Йорку. “Те, що наша молодь, присутня на виставі, “по-справжньому” переживала “Наталку Полтавку”, вже це одне стократно винагороджує тих, хто бодай чимось пов'язаний із “Театром у П'ятницю”⁶, – писав драматург Микола Понеділок.

Справжньою примадонною почувалася в ролі Наталки Полтавки М.Борзаківська. Так само майстерно могла вона відтворювати й зовсім протилежний образ Терпелихи. Як зауважив мистецтвознавець В.Гайдабура, голос співачки за тембром і лірико-драматичною силою впливу нагадував слухачам спів Оксани Петрусенко.

Також високо оцінив акторський талант М.Борзаківської Остап Тарнавський: “Цілком заслужено з-поміж жіночих ролей [прем'єри п'єси М.Понеділка “А ми тую червону калину...”. – Л.М.] наймаркантнішим слід вважати виконання Маргарити Борзаківської”⁷. 15 серпня 1997 р. Спілка театральних діячів України

⁵ Блавацький В. Український театр на еміграції // Ревуцький В. В орбіті світового театру. – К.; Х.; Нью-Йорк, 1995. – С. 206.

⁶ Цит. за: 1917–1967. Золотий ювілей української громади у Філадельфії / За ред. І. Скальчука. – Філадельфія, 1967. – С. 56.

⁷ Лист від Борзаківської М.Г. до авторки цієї статті від 12 верес. 2004 р.

(Київ) нагородила акторку Почесною грамотою за внесок у розвиток українського театрального мистецтва в діаспорі.

Наприкінці 60-х рр. минулого століття акторка кидає сцену. Зі спогадів Віри Левицької, видатної актриси, колеги і приятельки Маргарити, довідуємося, що становище українського актора в США було жалюгідним: приречений здебільшого на фізичну працю замість творчої, він врешті-решт втрачав професіоналізм. Боротьба за існування витісняла духовні потреби людей⁸. Радянських дипломів у США не визнавали, доводилося розпочинати все з нуля. Шість років Маргарита Георгіївна пропрацювала на рекламній фабриці. Досконало опанувавши англійську мову, вирішила пов'язати свою долю з медициною. Після закінчення місцевої школи медичних сестер вступила до Темпльського університету (Філадельфія) й 1960 р. отримала диплом про вищу освіту за спеціальністю медичного технолога, пропрацювавши 22 роки, зокрема, у лабораторії Філадельфійської лікарні, що займалася дослідженням патології шкіри та онкологічних захворювань. Директор лабораторії Вейн Джонс охарактеризував М.Борзаківську як сумлінну колегу. У серпні 1965 р. її переведено в мікробіологічну лабораторію дитячої лікарні ім. Св. Христофора при Темпльському університеті, а із серпня 1967 р. вона стає завлабораторії. Директор діагностичного мікробіологічного центру цієї ж лікарні Кеннес Р. Канді вважав її медичну працю зразком високого професіоналізму й гуманізму. М.Борзаківська була не лише медиком-практиком, викладачем Темпльського університету, а й мікробіологом-теоретиком: досліджуючи особливості процесів діяльності головного мозку, особливо в літніх людей, дійшла висновку, що вік не має жодного негативного впливу на клітини головного мозку, й видрукувала низку медичних наукових статей.

Та, попри визнання, тим, хто покинув батьківщину не з доброї волі, не позбутися відчуття самотності. За словами Марти Тарнавської, “людина взагалі самотня, а надто та, яка вийшла зі своєї рідної землі — вона приречена на самотність”⁹ (інтерв'ю з Л.Тарнашинською).

Повернути душевну рівновагу емігрантам творчої вдачі допомагало передусім поетичне слово. Маргарита Борзаківська активно взялася за перо вже у зрілому віці. Адже, “коли людина себе пізнала, вона починає творити поезію, яка в свою чергу допомагає людині пізнати світ і саму себе в тому світі”¹⁰, — робить висновок Г.Костюк. Поетично інтерпретовано цю ж саму думку у вірші М.Борзаківської “Україна” (1971).

Маргарита Борзаківська — тримовна поетеса: вона пише українською, англійською, російською, що значно розширює коло її шанувальників. Як поетеса здобула визнання в 90-х рр. минулого століття. Вона — володарка престижної відзнаки “Золотий Поет” (1992), удостоєна високих американських літературних титулів: “Видатний поет” (1993), “Упривілейований Поет” (1994), “Best Poet” (1994). Її вірші друкуються в антологіях найкращих світових поезій. Від 1993 до 2004 рр. іменується Поетом року в США. Її обрано почесним членом Національного союзу поетів до кінця життя.

У глибоко емоційній ліричній поезії “To Sheila Benjamin” (1972, Шейла Бенджамін — гітарист) М.Борзаківська звіряється, що поезія для неї — сяйво зір, чудовий звук лірики, що нагадує собою пісенний спів і шепіт вечірнього листя; вона духовно зближує людей, сприяє взаєморозумінню й мирному співіснуванню, дарує свободу і спокій душі. “Світогляд цих поетів-емігрантів був перевантажений неймовірною трагедією їхнього народу”¹¹, — із сумом акцентує І.Фізер.

Російськомовна поема М.Борзаківської “Памяти Игнатия Всеволодовича, моего мужа” (1973) віддзеркалює трагічне кохання та знищене сімейне щастя через нечувану

⁸ Пор.: *Ревуцький В.* Віра Левицька: життя і сцена. — Торонто; Нью-Йорк, 1998. — С.165, 211.

⁹ *Тарнавська М.* Люзія, яка допомагає людині вижити // Закон піраміди: діалоги про літературу та соціокультурний клімат довкола неї. — К., 2001. — С. 177.

¹⁰ *Костюк Г.* Цит. ст. — С. 122.

¹¹ *Координати:* антологія сучасної української поезії на Заході / Упоряд. Б. Бойчук, Б. Рубчак. — Munch, 1969. — Т. 1. — С. XXIII.

жорстокість сталінської політики. Оповідь ведеться від особи ув'язненого в Лук'янівській тюрмі чоловіка Маргарити, колишнього сина священика (і в цьому — його єдина “провина” перед радянською владою). Це щира сповідь молодого інтелігента. Символом сталінського режиму постає холодна, як лід, стіна Лук'янівської в'язниці, за яку було його кинуто, щоб ніхто, навіть рідні, не дізнався про долю тих, хто “опинився поза суспільною опінією світу”¹². “Пропає безвісти на засланні в Караганді”, — все, що відомо Маргариті Георгіївні про подальшу долю чоловіка.

Емігрувавши в США, М.Борзаківська відчула себе вільною людиною, якій поталанило втекти від “комуністичного раю” з його деміургом Сталіним — поема “О Сталіне” (1953). Поетка ніколи не забувала про багатостраждальну неньку — рідну батьківщину. Оптимістичним пафосом перейнято фінал поезії “Доля України” (1973): “Багато терпить Україна, / Але вона живе і жити буде...”. “Нема краще в цілім світі, як у ріднім краю!” — ідейний стрижень поеми, навколо якого в традиційному шевченківському дусі обертається вірш “На чужині” (1973).

Досліджуючи генезу української емігрантської творчості, І.Фізер твердить: “Так, втрачена батьківщина і майже травматична туга за нею в творчості поетів-емігрантів є фактором великого значення. Вона часто-густо мобілізує їхню уяву, вона викликає надмірну ідеалізацію історичної минувшини...”¹³. Яскравий доказ цього — “Дума про козаків” (1973) М.Борзаківської. Авторка згадує легендарних запорізьких воїнів, котрі прагнули високої мети — здобути волю для батьківщини. Проте в творі домінує мотив суму: козаччина відійшла в минуле й житиме хіба що в спогадах.

Півстоліття проминуло, як перебуває поетка на чужині, а сумне дитинство, знівечена молодість та особливо пережитий жах голодомору й досі гострим болем травмують серце.

Правда про великий голод в Україні 1921 — 1923 рр. та 1932 — 1933 рр. тривалий час залишалася невідомою західному світові. Навіть свого часу такі авторитетні діячі Заходу, як голова московського бюро “Нью Йорк Таймс” Волтер Дюранті, московський кореспондент “Нейшн” Л.Фішер, французький прем'єр Едвард Ерїо й навіть англійський драматург Бернард Шоу, запевняли, що ніякого голоду в Україні не було. Воістину подвижницькою стала праця завзятих правдолюбів Вільяма Баклі, Мирона Долота, Роберта Конквеста, Малколма Мегріджа, Д.Мейса, М.Сагайдака, Д.Соловія, для котрих відновлення історичної правди стало першочерговим завданням. Однак, чи увінчалася б їхня праця успіхом, коли б мовчала українська діаспора! Якби не щирі, подекуди шокуючі реалістичністю твори Василя Барки, Віри Вовк, Василя Гришка, Докії Гуменної, Євгенії Даллас, Олени Звичайної, Ольги Мак, Тодося Осьмачки, Уласа Самчука, Юрія Семенка. Бурхливо сколихнула читацьку аудиторію США й поезія М.Борзаківської “After the Revolution — Ukraine 1921” (1991).

“Чому я почала писати про Україну поезії по-англійськи? — пояснює поетка. — В червні 1987 року відбулися переслухання свідків про штучний голод в Україні в роках 1932-33 перед федеральними чиновниками в будинку Федерального суду у Філадельфії. Очоловав суд конгресмен Бенджамін Гілман з Нью Йорку. Свідчила і я про особисто пережитий голод в Україні. Книга свідків знаходиться в Конгресовій бібліотеці у Вашингтоні. Мені надіслано три великі томи, в яких занотовано спогади понад тисячі свідків¹⁴. Довго мучила мене думка, як довести б про це до американського загалу. Саме тоді я вирішила писати вірші по-англійськи”¹⁵.

¹² Костюк Г. Окаянні роки: Від Лук'янівської тюрми до Воркутської трагедії (1935 — 1940). — Торонто, 1978. — С. 150.

¹³ Координати: антологія суч. укр. поезії на Заході. — Т. 1. — С. XXIV.

¹⁴ Див.: Investigation of the Ukrainian Famine 1932 — 1933. Oral History Project of the Commission on the Ukrainian Famine: In 3 Vols. / Edited for the Commission by James E. Mace and Leonid Herets. — Washington, 1990.

¹⁵ Цит за: Климівський Яр. Українка продовжує писати вірші англійською мовою // Свобода (США). — 1995. — 29 квітня.

Поезія “After the Revolution – Ukraine 1921” побудована на антитезі. З одного боку, перед очима читачів постає натуралістичний опис страшного голоду, що кощаво рукою смерті передчасно викрадав життя мільйонів. У пам’яті ліричної героїні – маленької дитини – назавше залишилася жахлива картина, коли опухлі від голоду люди лежали на тротуарах. Страшний запах витав у повітрі – запах смерті, страху, зневіри. З другого боку, емоційне напруження у творі поволі спадає, коли лірична героїня, дякуючи Всевишньому за даровану їй родині милість вижити під мертвотним пресом голодної смерті, протиставляє цьому жахіттю гармонійну красу створеного Божого світу. Філософського відтінку набувають роздуми про справжнє призначення людини на Землі – жити щасливо, милуючись сходом сонця, сяйвом місяця, слухаючи пташиний спів і вдихаючи неповторний аромат квітів.

“На Заході жіноча творчість викликає особливе зацікавлення, і не тільки серед літераторів. Бо де, як не у творах самих жінок, можна знайти правдиве віддзеркалення суспільного ладу [...] вони спостерігають та інтерпретують реальність з перспективи жіночого світобачення”¹⁶, – зазначає Марта Тарнавська. Вихід поезії М. Борзаківської “After the Revolution – Ukraine 1921” справив сенсацію серед американської читацької аудиторії. Спочатку в 1991 р. її було відзначено Почесним свідоцтвом. З інтересом її вірші читали в американських середніх школах, Темплському університеті та в інших вищих навчальних закладах США.

На жаль, пересічні американці, як не прикро це усвідомлювати, тривалий час і не здогадувалися навіть про існування української нації, не кажучи вже про елементарне знання її історії та культури. На конференції Вашингтонської групи Українсько-Американських Професіоналістів 19 жовтня 1986 р. у доповіді Збігнева Бжезінського, що працював у справах крайової безпеки в уряді Дж. Картера, прозвучало наступне: “... Замало американців знають, що є українська нація. Забагато американців ще й досі автоматично говорять “Росія”, коли говорять про Чорнобиль чи Київ. Одне слово, забагато американців не знають про Ваше існування, про існування України в загальному”¹⁷. На щастя, тепер, після “Помаранчової революції”, ця ситуація кардинально змінилася.

Невдовзі – в 1992 р. – за поезію “After the Revolution – Ukraine 1921” М.Борзаківська була удостоєна найвищої літературної нагороди США – звання “Золотий поет, 1992”. У листі до неї від видавця її поезії Едді Лу Кола читаємо: “Дорогий Золотий Поете! “Світ поезії” [одна з найбільших і найвпливовіших поетичних організацій світу, яка налічує близько двох мільйонів членів. – *Л. М.*] обрав Вас, щоб вшанувати як Золотого Поета на 1992 рік. Екзекутивний Комітет та Рада Директорів “Світового Об’єднання Поетів” повідомляє Вас, що за поезію “After the Revolution – Ukraine 1921” Ви дістанете титул “Золотого Поета” й отримаєте трофей “Золотого Поета” [...] Вашу чудову поезію повинен прочитати весь світ. Я Вами дуже радію”¹⁸. Вручення нагороди відбулося у вересні 1992 р. на VIII Міжнародній конвенції поетів у Сан-Франциско, куди з’їхалися представники всіх штатів Америки, Канади та 29 іноземних держав. На урочистій церемонії українку М.Борзаківську вітали поет Мільтон Берл та його близькі друзі з Голівуду – Мартін Ландав, Естелла Гетті, Ширла Джонс, Берні Коппел, а також колишній сенатор США Е.Мек-Карті.

У 1993 р. Інтернаціональна бібліотека поезій видала антологію, куди увійшли найкращі світові поезії, і серед 3 692 творів віднаходимо філософський твір М.Борзаківської “Road to Happiness” (“Дорога до щастя”). У наступному році

¹⁶ Тарнавська М. Жіночі голоси української літератури // Всесвіт. – 1999. – № 7. – С. 153, 154.

¹⁷ Цит. за: Дідюк В. За українську правду // “Жива розпач”: Докум. фільм про великий голод в Україні 1932–33р. / Укр.-канад. дослідний і докум. центр. – Торонто. [Б. р.] – С. 9.

¹⁸ Особистий архів Борзаківської М. Лист від Едді Лу Кола. – 1992. – 10 черв.

взято до друку в антологію “Видатні поети на 1994 рік” й записано на касету “The Best Poets” її поезію “To Sheila Benjamin”, що вперше з’явилася на суд читачів в американській пресі ще в 1972 р.

1994 рік. Маргариту Георгіївну удостоєно звання “Упривілейований поет”, “Нагороди з вибору видавців”, презентованої Національною бібліотекою поезій США; вона отримує також титул “Best Poet” за твір “The Man Made Famine in Ukraine 1932–33” (“Штучний голод в Україні 1932–33 рр.”), в якому знову відверто повідала про жажливе, особисто пережите в студентські роки на Поділлі лихо несамовитого голоду в Україні. Мета авторки – художнім словом застерегти людство від можливого повторення наружи історії. Пізніше поетесі надіслано касету “10 Best Poets” (“10 Найкращих Поетів”) із записом цього твору.

Згідно з рішенням Національної бібліотеки поезій від 24 квітня 1995 р. твір “Road to Freedom” першочергово відібрано до поетичної збірки “Голос поезії”. Відгук видавця був більш ніж схвальним, адже ця поезія М.Борзаківської – своєрідна хвалебна ода Америці, щире зізнання в любові до другої батьківщини, яка подарувала звичайній українській емігрантці щастя, свободу, добробут, дала змогу реалізувати свій багатогранний талант.

У січні 1997 р. М.Борзаківська отримала лист від директора Музею Палацу слави інтернаціональної поезії Алекса Генлі, в якому він поінформував, що на підставі рішення директорів і комітету дорадників Національної бібліотеки США її обрано до Палацу слави інтернаціональної поезії. Основна підстава – видатний поетичний талант, продемонстрований у відкритих поетичних конкурсах, та особливий внесок у серію антологій Національної бібліотеки поезій США. “Ми щасливі, що Ви – член ексклюзивної групи талановитих поетів”¹⁹, – зазначає А.Генлі. Музей Палацу слави організовує постійні цілодобові поетичні виставки на Інтернеті, і 1997 р. окрасою виставки стають поезії “America” й “After the Revolution—Ukraine 1921” українки М.Борзаківської²⁰.

1998 рік. Із-під пера Маргарити Георгіївни виходить нова англомовна поезія “World War II”, прийнята до друку Національною бібліотекою поезії США, – змалювання зруйнування фашистами Києва, жажів Бабиного яру.

Драматичні сторінки української історії перегорнуто поетесою ще раз у творі “The Capital City Kiev in Ukraine Destroyed in 1941” (“Столиця України Київ, зруйнована у 1941”, 2000). Вражає болісна реалістичність зображення, що в американців викликало неабиякий подив своїм невідомим сюжетом. Так, видавничий редактор Національної поезії США Говард Елі, особисто вражений новим твором поетеси, зізнався, що перед тим, як включити цю поезію в одну з найвагоміших в історії видавництва поетичних збірок (“Америка в тисячолітті. Найкращі вірші та поеми ХХ століття”), спеціальні фахівці уважно перевірили достовірність викладених фактів і ретельно обговорили її. “Ми справді захоплені Вашим унікальним талантом та художнім баченням, засвідченими у Вашій новій роботі. Поза всяким сумнівом, Ваш твір додасть величезного авторитету нашому хвилюючому епохальному проекту”²¹.

Провести нитку дії аж до найвищого емоційного напруження – така мета М.Борзаківської в поезії “The Capital City Kiev in Ukraine Destroyed in 1941”. Поетеса переносить читача у страшний вир воєнних подій, що розгорнулися в 1941 р. за столицю України – місто Київ. У творі домінують червоно-чорні відтінки: червоне небо як дзеркало пожежі від фашистських бомб та мін, що знищили майже всю неповторну архітектуру старовинного міста. Наслідок трагедії

¹⁹ Особистий архів Борзаківської М. Лист від Алекса Генлі. – 1997.– 6 січ.

²⁰ Див.: <http://www.poetry.com/poets/MargaritaBorzakowska.html>.

²¹ Цит. за: Дарманський М., Телячий Ю. З вірою в Україну. Маргарита Борзаківська. – Хмельницький, 2004. – С.48–49.

— чорне спустошене безлюдне місто, захоплене фашистами, де господарюють бездомність, голод і холод.

Тривалий час інтерес до поезії М.Борзаківської “The Capital City Kiev in Ukraine Destroyed in 1941” не спадає не лише в Америці, а й у Європі. Редактор європейського видавництва “Noble House” звернувся до Маргарити Георгіївни з проханням: “Я мав приємність читати поезії, які Ви опублікували в США. Вітаю Вас та ставлю до відома, що Ваш талант заслуговує на визнання й у Європі. З цього приводу прошу Вашого дозволу долучити одну з кращих Ваших поезій до антології, яка друкується в Лондоні [...] В цю книгу увійдуть всі найвідоміші поети світу [...] 225 поетів [...]”²². І справді, на сторінках авторитетного видання з’явилася ця поезія М.Борзаківської та короткі біографічні відомості про неї²³.

2003 рік. М.Борзаківська, “працьовита бджілка”²⁴ (за влучною назвою колеги з театру, письменника й колишнього кореспондента газети “Свобода”), попри поважні літа й серйозні хвороби, не може не писати про проблеми вже сучасної України — поезія “The Nuclear Disaster in Chornobyl, Ukraine” [“Ядерна катастрофа в Чорнобилі, Україна”], що знову ж таки увійшла до антології “Найкращі поеми та поети на 2003 рік”, виданої Національною бібліотекою поезії США. Звісно, ця тема відбита в центральних творах т.зв. чорнобильського циклу (передусім поеми Б.Олійника “Сім”, І.Драча “Чорнобильська мадонна”, поезія М.Тарнавської “Перше травня”). Однак твір М.Борзаківської розраховано на весь англомовний світ, і людству вкотре не завадить нагадати про загрозу ядерного лиха, що так виразно персоніфікувало себе в образі Чорнобильської трагедії.

Борзаківська достойно тримається на видноті в літературі українського зарубіжжя. Так, упродовж останніх дванадцяти років її запрошують на щорічні міжнародні поетичні симпозиуми США. На цих своєрідних поетичних змаганнях вона виборює звання “Поета року”, її нагороджують почесними трофеями за особливі поетичні здобутки²⁵. Газета “Свобода” (США) за 17 вересня 2004 р. повідомляє: “Філадельфія. Інтернаціональне товариство поезії влаштувало 14—15 серпня літню конвенцію і симпозиум, на які була запрошена відома поетеса Маргарита Борзаківська читати свої поезії перед найбільшим в історії з’їздом поетів. Вона була представлена як етнічний поет, заслужений і шанований член товариства і нагороджена срібною чашею та бронзовою медаллю вже п’ятий раз”²⁶. Слід додати, що іменна срібна чаша й вилита з першоякісної бронзи медаль — рідкісні мистецькі витвори, котрі символізують унікальний поетичний талант їхньої володарки.

Нездоланна сила духу й незламна воля завжди були домінуючими рисами цієї незвичайної українки. Коли пильно вчитатися у творчий доробок М.Борзаківської, в ньому завжди можна дочути Шевченків “вузлик на пам’ять” кожному українцеві: “Свою Україну любіть, / Любіть її... Во время люте, / В остатню тяжкую минуту / За неї Господа моліть”.

Маргарита Георгіївна Борзаківська — патріот України, любить її, молиться за неї, а ще — працює для її блага і нині на вершині своїх світлих, нічим не зганьблених літ.

²² Особистий архів Борзаківської М. Лист від видавця Noble House. — 2003. — 16 трав.

²³ Див.: *Borzakivska M. The Capital City Kiev in Ukraine Destroyed in 1941 // Theatre of the Mind. Noble House Publishers. Poetry Division. — London; New-York; Paris, 2003. — P. 4–5.*

²⁴ *Климовський Яр. Українка пише вірші по-англійськи // Свобода (США). — 1994. — 1 лип.*

²⁵ Див.: *Дзівак Г. Маргарита Борзаківська — поетеса 1999 року // Свобода (США). — 1999. — 20 серп.; Дзівак Г. М. Борзаківська знову поетеса року // Свобода (США). — 2002. — 18 жовт.*

²⁶ *Павлюк А. Визнання таланту М. Борзаківської // Свобода (США). — 2004. — 17 верес.*

